

ZAPISNIK

Sastanak istraživačkog tima HRZZ projekta „Zdravstvene, kulturne i biološke odrednice dugovječnosti: antropološka studija preživljenja u dubokoj starosti – HECUBA“ (IP-2018-01-2497) održan je u petak, 26. ožujka 2021. godine u 14:00 sati u online obliku putem Webex platforme.

Sastanku su nazočili: prof. dr. sc. Branko Kolarić, dr. med. Tanja Ćorić i doc. dr. sc. Spomenka Tomek-Roksandić (Nastavni zavod za javno zdravstvo "Dr. Andrija Štampar"), prof. dr. sc. Jasminka Despot Lučanin (Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu), doc. dr. sc. Šime Smolić (Ekonomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu), doc. dr. sc. Hrvojka Marija Zeljko (Warrington and Halton Hospitals, UK), dr. sc. Ana Perinić Lewis, dr. sc. Željka Celinščak, Maja Šetinc i izv. prof. dr. sc. Tatjana Škarić-Jurić (Institut za antropologiju).

Ispričali su se: prof. dr. sc. Nina Smolej Narančić i dr. sc. Luka Bočkor (Institut za antropologiju), izv. prof. dr. sc. Ivica Rubelj (Institut Ruđer Bošković)

Dnevni red:

1. Prihvatanje zapisnika sa sjednice održane 22. siječnja 2020.
2. Izvještavanje o rezultatima rada na projektu u prethodnom razdoblju
3. Plan rada za nadolazeće razdoblje
4. Razno

Voditeljica projekta HECUBA, izv. prof. dr. sc. Tatjana Škarić-Jurić, pozdravila je sve prisutne i započela sastanak. Također je predstavila doktorandicu Maju Šetinc, mag. biol. mol., zaposlenu od 1.3.2020. na Institutu za antropologiju za rad na projektu HECUBA u okviru „Projekta razvoja karijera mladih istraživača – izobrazba novih doktora znanosti“ (HRZZ).

Ad 1.

Zapisnik s prethodnog godišnjeg sastanka projektnog tima jednoglasno je prihvaćen.

Ad 2.

Usljedio je izvještavanje o radu po tematskim projektnim skupinama (zdravstvena, biološka i kulturna).

Zdravstvena skupina

U proteklom razdoblju ostvarile su se određene diseminacijske aktivnosti vezane uz uža područja materijala teme zdravlje: objavljeno je poglavlje "Stanje uhranjenosti i prehrabene navike osoba duboke starosti, korisnika domova za starije Grada Zagreba" u okviru knjige: "Prehrabeno-gerontološke norme / Jelovnici u domovima za starije osobe i gerontološkim centrima", a tema povezanosti zdravlja i količine spavanja u starijih osoba predstavljena je na konferenciji "BFHA 2020 – Better Future of Healthy Ageing 2020" organizirane povodom predsjedanja Republike Hrvatske Vijećem Europske unije.

Što se glavnog projektnog rezultata ove skupine tiče – objava rada na temu zdravstvenih odrednica dobi smrti i ekstremne dugovječnosti kod osoba duboke starosti – on predstavlja prioritetnu aktivnost voditeljice projekta u nadolazećem razdoblju. Naime, izuzev voditeljice projekta, svi ostali

članovi ove istraživačke skupine bili su tijekom čitavog prethodnog razdoblja direktno i intenzivno angažirani na suzbijanju pandemije COVID-19, a ona je još u punom zamahu. Doc. dr. sc. Hrvojka Marija Zeljko izjavila je da joj – s obzirom na visoku procijepljenost u Velikoj Britaniji te određeno smirivanje pandemije bolesti COVID-19 – poslovne obaveze omogućavaju rad na projektnim aktivnostima te se je ovog proljeća spremna uključiti u pisanje ovog rada s voditeljicom projekta.

Značajan doprinos epidemiologa s Nastavnog zavoda za javno zdravstvo "Dr. Andrija Štampar" – prof. dr. sc. Branka Kolarića i dr. med. Tanje Ćorić – očekuje se tijekom posljednje godine projekta. Posebno se to odnosi na organizaciju završnog skupa (možda u formi tematske Gerontološke tribine) na kojem će stručnoj javnosti biti predstavljeni rezultati projekta HECUBA, potom u razmatranju mogućnosti translacije rezultata projekta u vidu kreiranja praktičnih smjernica za primjenu u gerontološkoj praksi, te konačno, u osmišljavanju nastavka suradnje ovog istraživačkog tima te njegovom povezivanju s inozemnim partnerima.

Dr. Ćorić je nadalje najavila da s obzirom na dobar stupanj procijepljenosti (više od 70%) i prokuženost u domovima za starije osobe misli da sada postoji mogućnost nadopune podataka koji još nedostaju a koji se odnose na jedan dom čiji je osnivač Grad Zagreb (podaci o datumu smrti i funkcionalnoj sposobnosti do trenutka smrti).

Voditeljica projekta zamolila je prof. dr. sc. Branka Kolarića i dr. Tanju Ćorić da joj dostave izjavu u kojoj će navesti svoja zaduženja vezana uz suzbijanje pandemije bolesti COVID-19, kako bi mogla u zahtjevu HRZZ-u potkrijepiti svoje obrazloženje potrebe produljenja trajanja projekta.

Biološka skupina

Eksperimentalni dio projekta je tijekom upravo okončanog projektnog razdoblja uspješno završen, a proveli su ga dr. sc. Luka Bočkor, dr. sc. Željka Celinščak i Maja Šetinc. Uveden je laboratorijski protokol za određivanje duljine telomera te je analizirana duljina telomera na probnom i na ukupnom uzorku ispitanika (400 DNA).

Biološka skupina je pod vodstvom voditeljice projekta napisala čak dva znanstvena rada koja su u postupku objave. Prvi rad se odnosi na prikaz razlika populacije Hrvatske u učestalostima pojedinih farmakogenetički relevantnih ADME gena u odnosu na europske prosječne učestalosti, što je relevantno za usmjeravanje farmakoterapije u našoj populaciji. Drugi rad temeljem genetičkog skora „gena dugovječnosti“ uspoređuje genetičku predispoziciju doživljenja duboke starosti kod populacije Roma u odnosu na HECUBA uzorak koji reprezentira većinsku populaciju Hrvatske. Sada su u tijeku intenzivne statističke analize kojima se nastoji utvrditi postoji li kod nekih od tzv. „gena dugovječnosti“, uključujući i duljinu telomera, utjecaj na dostizanje dugovječnosti (90+ g.) i ekstremne dugovječnosti (95+ g.) kod osoba duboke starosti (85+ g.).

Dio ovih rezultata prikazan je 2020. na kongresu Europskog društva za humanu genetiku (ESHG 2020), dok su čak dva sažetka prihvaćena za ovogodišnji ESHG 2021 kongres. Hrvatsko društvo za humanu genetiku je prošle godine odobrilo stipendiju poslijedoktorandici dr. sc. Željki Celinščak za sudjelovanje na ESHG kongresu, a ove godine je ista stipendija odobrena i doktorandici Maji Šetinc.

Kulturna skupina

Dr. sc. Ana Perinić Lewis je na kongresu IUAES 2021 (International Union of Anthropological and Ethnological Sciences) održala usmeno izlaganje o „osjećaju doma“ osoba duboke starosti. Također, dr. sc. Ana Perinić Lewis prva je autorica rada o utjecaju ratnih iskustava na kvalitetu života osoba starije životne dobi koji je u fazi pripreme za slanje u časopis. Prof. dr. sc. Jasminka Despot Lučanin mentorica je diplomskog rada o subjektivnim aspektima kvalitete života kao čimbenicima dugovječnosti koji je obranjen, dok je drugi diplomski rad u postupku pisanja. Izv. prof. dr. sc. Tatjana Škarić-Jurić provela je inicijalne analize i kreirala sintetske varijable te uredila baze podataka temeljem čega će prof. dr. sc. Jasminka Despot Lučanin i doc. dr. sc. Šime Smolić moći nastaviti analize i napisati nacrt glavnog rada skupine kultura o kulturnim odrednicama dugovječnosti.

Doc. dr. Šime Smolić je najavio obradu longitudinalnih podataka o funkcionalnoj sposobnosti ispitanika (pokretnost i samostalnost) te kreiranje rezultata kao podloge za znanstveni rad koji bi se realizirao zajedno sa zdravstvenim timom.

Ad 3.

Dogovorene su sljedeće prioritetne aktivnosti:

- analizu zdravstvenih podataka provest će izv. prof. dr. sc. Tatjana Škarić-Jurić koja će uz doc. dr. sc. Hrvojkiju Mariju Zeljko biti i glavnom autoricom nacрта tog rada;
- obradu podataka i pisanje nacрта rada o kulturnim odrednicama dugovječnosti napraviti će prof. dr. sc. Jasminka Despot Lučanin u suradnji s doc. dr. sc. Šimom Smolićem;
- poslijedoktorandica dr. sc. Željka Celinščak i doktorandica Maja Šetinc, pod nadzorom voditeljice projekta, završiti će analize biološkog seta podataka temeljem kojih će napisati znanstveni rad (genetičke odrednice dugovječnosti);
- doc. dr. Šime Smolić će provesti analizu (multivarijatno višerazinsko modeliranje) longitudinalnih podataka o funkcionalnoj sposobnosti (samostalnost, pokretnost i zbirna varijabla) u odnosu na „Time to death“ varijablu.
- i doc. dr. Šime Smolić i izv. prof. dr. sc. Tatjana Škarić-Jurić će definirati nekoliko DFS (dob funkcionalne sposobnosti) varijabli koje će poslužiti u realizaciji nekoliko različitih istraživačkih zadataka projekta;
- kako je zbog pandemije odgođeno održavanje „4. Hrvatskog gerontološkog i gerijatrijskog kongresa“ za koji su istraživačima ovog projekta već prihvaćeni sažetci, ti će istraživački rezultati biti prikazani u sljedećem projektnom razdoblju, kada se steknu uvjeti za održavanje kongresa. Svi će istraživači nastaviti prijavljivati rezultate na druge odgovarajuće znanstvene skupove, a asistentice će k tomu nastaviti tražiti mogućnosti za dopunu svoje edukacije.
- novi sastanak čitavog istraživačkog tima planira se održati pri koncu ove godine.

Ad 4.

Doc. dr. sc. Šime Smolić obavijestio je o pozivu na predaju sažetaka i radova u tematski broj čileanskog časopisa „Revista Inclusiones“ o starenju u vrijeme pandemije bolesti COVID-19. Ovu inicijativu pokrenula je Bugarska akademija znanosti i umjetnosti, a kao gost urednik, docent Smolić poziva suradnike na projektu na prijavu radova. Časopis je indeksiran u Scopusu. Profesor Kolarić i doktorica Ćorić rekli su da će poslati svoj prilog temeljen na hrvatskim podacima projekta SHARE.

Premda se podaci projekta HECUBA odnose na razdoblje prije COVID-19 pandemije, dr. sc. Ana Perinić Lewis s dr. sc. Petrom Rajić Šikanjić provodi istraživanje o smrti, sahranama i procesu tugovanja u vrijeme pandemije bolesti COVID-19. Stoga je otvorena mogućnost da se neki od dobivenih rezultata povežu s podacima projekta HECUBA (npr. podacima o preboljenim zaraznim bolestima ispitanika na projektu HECUBA) i u tom vidu objave u ovom tematskom broju.

Sastanak je završio u 15:05 sati.

dr. sc. Željka Celinščak,
zapisničarka

izv. prof. dr. sc. Tatjana Škarić-Jurić,
voditeljica projekta HECUBA